

Posudek diplomové práce Bc. Martina Mejzra „Kdo nepracuje, ať nejí: Fenomén „příživnictví“ v socialistickém Československu, Praha 2019, 144 stran

Příživnictví vnímané jako bezpracný, parazitický život na účet druhých vždy bylo sociálním tématem vážným, nezřídka ovšem problémem obtížně identifikovatelným. Jeho právní kvalifikace se měnila s charakterem společenských řádů, stejně jako způsoby vypořádávání s ním, jež mívaly převážně represivní a méně pak již edukativní charakter. Bývá převážně spojováno (neprávem) s nižšími sociálními vrstvami a v rámci nich s marginalizovanými skupinami a subkulturami. Chudoba je náchylná k řešení svízelné situace cestou konfliktu se společenskými pravidly ať již psanými či neformálními zvykovými (zákony, rozličná úřední nařízení, institucionální etické a mravní kodexy atd.). Příživnictví tak obvykle prolíná s další společensky nepřijatelnou, často přímo trestnou činností. Odtud plynou i obtíže jeho identifikace a kvalifikace. Může se za ním skrývat i konfesní či etnická jinakost, jinakost životního stylu a jejich rituálů. Boj s ním býval i zneužíván pod hlavičkou zachování pořádku k upevnění politického režimu, kontrole obyvatelstva. A to byl i případ normalizovaného Československa, jímž se zabývá předložená diplomová práce.

V historiografii se nejedná o problematiku zcela novou. Co je v zadání práce nové, je vazba zpracování díla na souhrn jednotlivých případů v Praze 1 a 3, jež dával příležitost konfrontovat politická a žurnalistická účelová prohlášení s realitou postihu a především umožňoval identifikaci toho, co bylo normalizačním režimem jako příživnictví kvalifikováno a postihováno. Současně jsem očekával s napětím, zda se ukáže snaha o zneužití postihu tzv. příživnictví ve vztahu k oponentům, resp. potenciálním oponentům normalizačního režimu.

Vytčeným úkolům odpovídá i struktura práce. Autor se na její zpracování důkladně teoreticky připravil. Pasáže věnované metodologii a stavu výzkumu, dobovému politickému a sociálnímu kontextu a právnímu prostředí tvoří celou polovinu práce (kapitoly 1.-5.). Bylo by jistě možné do nich zahrnout ještě práce další, a to i diplomové práce vzniklé na ÚHSD, nicméně svému účelu vyhovují a nemám k nim podstatnějších připomínek. V kontextové části jistě bylo možné vstoupit i do krajiny dokumentů KSČ, zejména oněch vrcholových. Díky tomu, že se tak nestalo, se v práci jen slabě promítá mobilizační a legitimizační obsah boje s kriminalitou a příživnictvím, jejichž vzestup normalizační režim přičítal „krizovému vývoji“ období let 1968/69.

Pěkně je zpracována kapitola 6. poskytující hodnocení obvodních národních výborů, do jejichž kompetence v spolupráci s Veřejnou bezpečností řešení příživnictví náleželo. K ní se úzce váže kapitola 7. resumující bezpečnostní razie a akce proti kriminalitě v Praze. Lze z nich

dovodit, a to představuje hlavní přínos práce, že příživnictví bylo jen okrajovým polem zájmu bezpečnostních a soudních orgánů a žádné speciálně na něj zaměřené akce prováděny nebyly. Přitom je evidentní, že k jeho kvalifikaci sloužilo především razítko v občanském průkazu a pobyt „na ulici“. Zdařilé je postižení diskurzivních figur, narativních vzorců a symboliky používané v dobovém substitutu bulvárního tisku – Večerní Praze. V metodologickém úvodu a kapitole o pramenech slibované zmapování administrativně byrokratických postupů a justiční praxe a typologie příživníků zůstaly torzem. Z typologie zůstaly sice markantní, ale jen dvě skupiny – prostitute a bezdomovectví. Naznačují bezradnost státu v jejich řešení.

Dílo, zajímavé, psané pěkným jazykem, ale s množstvím gramatických chyb (i/y) je tedy jakýmsi třičtvrtě towarem. Vedoucí práce měl možnost do závěrečných fází přípravy díla zasáhnout jen minimálně, student je dokončoval kvapně a doslova na poslední chvíli, když před tím fakticky celý semestr vyučujícího nenavštívil. Skutečnosti, že se musí starat o svou novou rodinu a navíc je poloprofesionálním sportovcem, ho principiálně neomlouvají. Nicméně adept – nesporně velmi nadaný student – prokázal schopnost pramenné analýzy a následné adekvátní interpretace na reálně nesnadném tématu. Doporučuji proto práci k úspěšné obhajobě.

Hodnocení: dobře

Praha 26. srpna 2019

prof. PhDr. Eduard Kubů, CSc. – vedoucí práce